

in segrevajo s patentnim aparatom. Perilo in obleka kopajočih se razkuži v gorkem zraku desinfekcijskega aparata, ki je nameščen v slačilnici. Kopalci dobijo pri izhodu iz kopalnice svoje perilo in obleko, ki je razkužena in popolnoma suha.

Prostori v kopalnem vozu imajo okenca, 60x50 cm, toplota v vozu pa je 30 stopinj C. Istočasno se more kopati 6 učencev. Kopalci trajajo 15 minut. Kopanje se da urediti tako, da se more v eni uri okopati 24 učencev, kajti v času, ko se prvi oblačijo, vstopajo drugi v kopalnico, tretja skupina pa opravlja svoje delo v oblačilnici.

Opisano prevozno kopalnišče tehta okoli 1500 kg. Na dobrih cestah ga prevažajo iz kraja v kraj s parom konj; na slabih poljskih cestah ga pa morajo pagostoma vleči kar trije pari. Ker je omogočeno notranjščino voza ogrevati tudi med prevozom, je torej tudi mogoče uporabljati kopalnico takoj, ko se ustavi voz pred šolo. Nabavile so take vozove že mnoge občine.

Dosedanje izkušnje s premičnimi kopalnišči so zelo dobre. Ne samo šolska mladina, ampak tudi odrasli se zelo radi poslužujejo teh modernih in praktičnih kopalnišč.

Kopalni voz zadostuje za 5-6 vasi. Velja 1500 zlotov, kar znaša v naši valuti okroglo 10.000 Din. Poljsko učiteljstvo deluje na to, da bi si take kopalne vozove nabavile vse podeželske občine, kar bi povzdignilo higieno in zdravje poljskega otroka in poljskega naroda sploh.

SOLSKE RAZMERE V AMERIKI.

V Združenih državah v sev. Ameriki je bilo v zadnjem času nastavljenih 40.000 učiteljev novincev. Vsega nezaposlenega učiteljstva je še vedno nad 300.000 učiteljev (ic). Samo v New-Yorku je nad 10.000 brezposelnih učiteljev (ic). Občine, ki imajo manj kakor 5000 prebivalcev in ne morejo vzdrževati svojih osnovnih in srednjih šol dobijo državno podporo, da more trajati pouk nepretrgoma vse šolsko leto. Državni komisar za pouk je opozoril državno upravo, da je število enorazrednih narodnih šol padlo v zadnjih 16. letih od 200.000 na 140.000. Več kot 2 milijona otrok se prevažajo redno v kraje, kjer so večrazredne šole, s čimer se potroši okoli 60 milijonov dolarjev na leto.

Na washingtonski učiteljski konferenci, ki je bila pretečena počitnice, je bilo sklenjeno, da se opusti iz vzgojnih razlogov obstoječe šole za zamorce. Ker predstavljajo črnci samo desetino vsega prebivalstva, naj obiskuje mladina črnega plemena iste šole, kakor bela. Jasno je, da je ta resolucija narejena na velik odpor od strani črncev, posebno še iz razloga, ker so že razni dosedanjaki zakoni o varčevanju prav neusmiljeno prizadeli ravno črnce.

V Arkanzasu je bilo v preteklem šolskem letu zatvorjenih več nego tisoč šol. Tretjina belih in mnogo več črnih otrok je ostalo brez vsakega pouka. Učiteljske plače so za bele povprečno 523, za črne pa 291 dolarjev na leto.

Bolgarsko šolstvo

Priobčuje: Kus Viljem.

Novi bolgarski šolski zakon, ki datira iz leta 1924, je izvedel idejo enotne šole, ki je diferencirana na tretji stopnji, kakor je to bilo navedeno že leta 1909. Iz tega zakona je razvidno, da je tudi majhna Bolgarija, ki meri 103.146 km² in ima samo 5.707.000 prebivalcev, izvedla dobro premišljeno šolsko reformo, brez vsakih priveskov. Vodilni pedagogi so tej reformi žrtvovali vse svoje misli, tako, da je bolgarsko šolstvo danes na svetovnem glasu in prav je, da se seznanimo s šolstvom bratskega naroda tudi mi.

Bolgarski šolski zakon temelji na dobrih bolgarskih tradicijah in ne temelji samo na enem delu šolskega sistema, marveč reorganizira vse šolstvo od otroških zabavišč pa tja do univerze.

Smoter prvih treh stopenj narodne šole je »harmonični razvoj učenčeve osebnosti«. Otroku naj postane koristen član človeške družbe in si pridobi toliko znanja, ki je potrebno kot podlaga za višjo izobrazbo, in zadostuje tudi za splošno in strokovno znanje.

Prva šolska stopnja je otroško učilišče oziroma »zabavačnica« (otroško zabavišče) za otroke od 5 do 7 starostnega leta kjer se u-

čenci razvijajo z igrami, petjem, ročnimi deli. Posočanje zabavišč je obvezno v mestih z nad 20.000 prebivalci in v takih drugonrodnih občinah, kjer je šola I. stopnje (osnovna šola). Razen zasebnih in občinskih obstojajo tudi državna otroška zabavišča.

Osnovna šola je štiriletna. Po zakonu sme imeti vsak razred 40 učencev. Osnovno šolo mora zgraditi vsaka občina, ki ima več nego 20 šoloobveznih otrok. Šolanje na osnovnih šolah je splošno obvezno in brezplačno. Šolsko leto traja v mestih 10 mesecev, na podeželju pa se more skrajšati. V prvih dveh letnikih ne smejo imeti učenci več pouka nego štiri ure na dan, v ostalih razredih pa 5 ur. Od teh se uporabijo štiri ure v tednu za izprehode, obiske industrijskih podjetij in podobno. V osnovni šoli imajo naslednje predmete: verouk (samo eno uro na teden), ki ga poučujejo učitelji, bolgarsčina, računstvo in praktično merstvo, zemljepis Bolgarije z državljanskim poukom, telovadba in šivanje. Ob koncu vsakega leta so javni izpiti iz zgodovine, verstva (zgodbe), računstva, zemljepisa in prirodopisa.

Progimnazijum je višja narodna šola, ki traja tri leta. Tudi na tej stopnji je pouk brezpogojno obvezen in brezplačen za šoloobvezno mladino do 14. leta. V vseh treh letnikih ne sme študentov tedenskih učnih ur presegati 28, izmed katerih naj bodo 4 ure namenjene izprehodom v naravo ali obiskom industrijskih podjetij. Predmeti v progimnaziji so isti, kakor v osnovni šoli, vendar so tu tudi novi predmeti kakor cerkvena slovanščina, eden izmed modernih jezikov (francoščina, angleščina ali nemščina), bolgarska zgodovina, splošni zemljepis, risanje, fizika, higiena in družabna solidarnost, kemija, narodno gospodarstvo, poljsko gospodarstvo, ročna dela. Na koncu progimnazije se mora učenec podvreči izpitu iz bolgarsčine, računstva, bolgarske narodne zgodovine, zemljepisa Bolgarije in prirodopisa.

Na osnovni šoli, kakor tudi v progimnaziji se uporablja za ocenjevanje učenec šest redov, izmed katerih je najboljši 6, a najslabši 1. Učenec je sposoben, ako ima iz predmeta najmanj oceno 3. Učencem, ki imajo slabšo oceno se more dovoliti popravni izpit a največ iz treh predmetov. Učenec, ki ima torej več nego tri negativne reče, mora razred ponavljati.

Zanimiva in za nas važna je ureditev manjrazrednih progimnazij. Leta 1929/30. je bilo po Gavrijskem izmed 1299 progimnazij 116 progimnazijskih dvorazrednic in 150 enorazrednic. Ta sistem daje demokratično priljubljenost do izobrazbe tudi v krajih, kjer je popolna drugostopna šola nemogoča. Iz navedenega je razvidno, kako skrbi bolgarska prosvetna uprava za popolno izobrazbo svojega naraščaja.

V občinah, kjer ni progimnazij, se ustanavljajo nadaljevalni in izobraževalni tečajji, ki so obvezni za mladino do 14. starostnega leta. Ti tečajji so triletni. Pouk se tu prične 1. septembra, konča pa 15. junija. Po potrebi je pouk podnevi, zvečer ali ob nedeljah. V takih občinah pa tudi tam, kjer je progimnazija že osnovana, se morejo ustanovljati praktični enoletni ali celo dvoletni tečajji, ki so diferencirani po zanimanju učencev; zato poznamo gospodarske, trgovske in industrijske nadaljevalne tečaje.

Cilj srednjih šol (šol III. stopnje) je dokončati duševni in telesni razvoj učenec, nuditi jim potrebno znanje in praktično spretnost ter splošno in državljansko izobrazbo, ki je neobhodno potrebna, da morejo samostojno sodelovati v zasebnem življenju in napredovati v znanju na visokih šolah.

Vse šole tretje stopnje nosijo edinstveno ime: gimnazije. Gimnazije so torej zavodi, ki imajo namen splošno in specialno izobraževati poverjeno mladino. Strokovne šole, kakor gospodarske, trgovske in druge, ne spadajo v resor ministrstva prosvete, marveč spadajo v kompetenco strokovnih ministrstev, kakor je to urejeno na pr. tudi pri nas, ko spadajo strokovne šole pod istoimenska ministrstva. Take šole so največje porazdeljene po spolu, najdemo pa tudi razrede s koedukacijo. Splošno lahko trdimo, da imamo tri tipe splošno izobraževalnih gimnazij: klasična gimnazija (z latinščino in grščino), česar se uče dijaki šele po 14. starostnem letu), polklasična (z latinščino) in znanstvena z enim modernim jezikom. Vse splošno izobraževalne gimnazije so petletne. Število dijakov v razredu ne sme pre-

segati števila 40. Dijaki se uče sledečih predmetov: bolgarskega jezika in domače literature, filozofske propedeutike, vzgoje in pedagogike, enega tujega jezika (francoščina, nemščina, angleščina, ruščina, grščina, latinščina), matematike, deskriptivne geometrije z risanjem, bolgarske in splošne zgodovine, ki mora vsebovati tudi zgodovino krščanstva, bolgarskega in splošnega zemljepisa, državljanskega nauka in nauka o narodnem gospodarstvu, fizike, kemije, prirodopisa, risanja in petja. Neobvezni predmeti so: godba, telovadba, ročna dela in stenografija. Iz navedenega sta razvidni dve zanimivosti: na gimnazijah ne obstoja več verouk pa tudi ni obvezne telovadbe, ki je bila vpeljana s telesnozgodnjim zakonom iz leta 1931.

Šolo upravlja direktor in učiteljski zbor. Na šolah je uvedena tudi samouprava. Tu vlada med direktorjem in učiteljskim zborom ne samo kolegialno, marveč celo prijateljsko razmerje. Soglasje na šolah je največji pokor tudi za dobre uspehe in odlično vzgojo, saj stopajo vsi učitelji z istimi smernicami v učilnice pred mladino. Na mnogih šolah, posebnost pa na gimnazijah s številnimi razredi, dobimo v direktorjevi pisarni uradnico pri stroju, ki izvršuje pisarniške posle in se imenuje direktorjeva tajnica. Torej tudi v tem primeru so se bolgarske šole modernizirale in stopajo rama ob rami z našim šolstvom. Za vsako šolo je imenovan zdravnik, ki zdravi vse kar spada v splošno zdravstveno vedo, poleg tega pa so šolam dodeljeni tudi zobozdravniki. Omenjeni zdravniki imajo v modernih zavodih celo svoje ambulaterije, kjer opravljajo svoje ordinacije. Tudi v tem primeru si prizadeva bratska Bolgarija, da vzredi zdrave in odporne državljane, in stopa z uvajanjem takih zdravstvenih ukrepov med najmodernejšo državo. Učitelji in profesorji, posebno pa direktorji uživajo mnogo zaupanja med narodom, direktorji pa so med učiteljskim prave avtoritete.

Na predlog učiteljske konference morejo biti poslani srednješolski učitelji (profesorji) na študij v inozemstvo in sicer za dobo enega ali dveh let. V sedanjih časih, ko gospodarska depresija zavira vse države, se študijska potovanja in študiranje v inozemstvu omejuje le na posamezne primere, ki so za izobrazbo mladega srednješolskega učitelja, naraščaja neobhodno potrebni. Število učiteljev, ki so študirali v inozemstvu, je v Bolgariji skoraj večje nego pri nas. Zal, da je imela Nemčija največjo privlačnost za bolgarske dijake in učitelje.

Na podlagi temeljnega šolskega zakona ima sofijska univerza naslednje fakultete: 1. historično-filološko, 2. matematično-prirodnoznanstveno, 3. juridično, 4. medicinsko, 5. gospodarsko (agrarno), 6. teološko in 7. živinozdravsko. Na medicinski fakulteti traja študij 12 semestrov, na živinozdravniški fakulteti 9 semestrov, na ostalih oddelkih pa po osem semestrov. Prvi doktorati so bili podeljeni šele v letu 1924. Ureditev semestrov je podobna tozadevnim našim predpisom. Glavne počitnice trajajo tri mesece.

Iz navedenega je razvidno, da je tudi bolgarsko vseučilišče enotno. Tehnike so v Bolgariji samo neke stopnje srednješolskih izobraževališč, ker je industrija zaenkrat šele v razvoju in je industrija bolj podobna obrti, kakor tovarniškemu podjetju.

Po vzoru pariške »l'Ecole libre des sciences politiques« je urejena v Sofiji zasebna »svobodna univerza«, ki jo imenujejo tudi Balkanski zavod za bližnji orijent. Omenjena visoka šola ima tri oddelke: diplomatično-konzularni, administrativno-finančni in trgovsko-gospodarski. Študij na tej šoli traja tri leta. Njen visokošolski značaj je bil objavljen s posebnim zakonom iz leta 1924.

Razen teh dveh univerz imajo od leta 1921. visokošolski nivo tudi akademije znanosti in glasbene akademije.

V teh kratkih potezah je v glavnem opisana demokratična tvorba bolgarskega šolstva, kjer se vse višje stopnje organsko vežejo s šolstvom nižje stopnje. V življenjski praksi bolgarskega naroda se pa javlja veliko nerazmerje med demokratičnim in premišljenim šolskim zakonom in njegovo resnično izrabo. Pri narodu, čigar visoki kulturni nivo je vsakomur poznan, je velik del prebivalstva še nepismen. Ta pojav je čisto opazovati pri razvoju narodne izobrazbe v nerazvitih gospodarskih razmerah države in pri majhni naseljenosti Bolgarije, o čemer hočem pozneje govoriti.

Kljub vsem navedenim težkočam ali morda iz vzroka, ker je te ovire le težko preokračiti, je treba pripoznati velikopotezno rešitve šolskega vprašanja.

Tablice „MOJI PREJEMKI“

so še vedno važen in koristen pripomoček, ker ne nudijo le pregleda plače in odtegljajev, temveč opozarja tudi na pravočasno predložitev prošnje za napredovanje.

Tovariše predsednike prosim, naj na prihodnjih zborovanjih priporočajo nabavo tablic.

V. G.

Novosti na knjižnem trgu

—k Goethejev Egmont v slovenščini. Kot četrti zvezek »Male knjižnice« je izšel Goethejev zvezek s celotnim Egmontom. Delo je izredno živo in ga bo vsak bral do konca z zanimanjem. Opisuje nam odločilne boje Nizozemcev proti Špancem. Goethe je pa idealiziral junaka po svojih tedanjih idealih in svoji borbenosti ter ga prikazal kot nosilca večne ideje o svobodi in osebnosti. — Zvezek »Egmonta« v »Mali knjižnici« je priredila prof. Milena Mohorič, ki je razen prevoda oskrbela tudi uvod, opombe ter pesnikov življenjepis. Knjižica stane broširana 12 dinarjev, s poštnino 14 dinarjev. Naročniki »Male knjižnice« prejmejo vseh deset zaporednih zvezkov za osemdeset dinarjev in naj pošljejo naročila neposredno založnici: Tiskarna »Merkur« v Ljubljani, Simona Gregorčiča ulica 23. Ob skupnem naročilu desetih izvodov istega zvezka pripade naročniku enajsti izvod kot nagrada, brezplačno.

—k Izšla je 5. številka kulturne in socialne revije »Misel in delo« s sledečo vsebino: Uvodni članek obravnava politično vzgojo v duhu neizprosniht zahtev vodilne državne ideje, »Za zdravo politično miselnost«. F. Trček razpravlja o potrebah našega »Zadružništva«. A. P. obravnava vprašanje »Priatelj klasične gimnazije«, in se zavzema za modernejšo srednjo šolo. Dr. M. G. V. razpravlja o »Korporacijski državi«. »Obzornik« prinaša poročila o aktualnih problemih in dogodkih v našem javnem življenju: glasa o tem, kako je Srb rešil Ljubljano leta 1918., a leta 1935. ni mogel postati Srb rektor v osvobojeni Ljubljani. A. S. Uršič poroča o akademskih kulturnih društvih. M. Ambrožič obravnava brezposelnost mladoletnikov v članku: »Važno socialno vprašanje — vajenci« itd. — Revija stane za celo leta 60 Din, naroča se pri upravi v Ljubljani, Gosposvetska cesta 4/I.

—k Rejec malih živali Izšla je 1. številka II. letnika »Rejca malih živali«, opremljena s številnimi slikami in članki strokovnjakov-rejcev. V člankih se obravnava o boleznih perutnine in o hlevčkih za perutnino in kunce. Važno so navodila o izbihi kanarčkov za parjenje in opis našega ilirskega ovcarja. Podrobna navodila za gojitelje papig in drugih eksotičnih ptic. List ima tudi podlistek, ki bo odšel stalna rubrika. Priobčuje tudi poročila društev, klubov in odsekov, ki priznavajo list »Rejec malih živali« kot svoje društveno glasilo.

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovane in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

ČEBELNE PANJE

A. Ž. (Znidaršičeve) izdeluje po največjem načinu in najodličnejši izdelavi po najnižjih cenah v vsaki množini — Klamink Vinko, Dolga vas pri Kočevju.

KNJIGARNA

»UCITELJSKE TISKARNE«

priporoča cenjenemu občinstvu svojo zalogo vseh pisarniških in šolskih potrebščin. — Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov. — Knjižarna sprejema naročbe na knjige iz inozemstva, na vse domače in inozemske liste, revije itd. — Velika izbira pisemskega papirja, razglednic in slik. Velika izbira! — Cene solidne! — Postrežba točna! — Zahtevajte cenik!

Ljubljana, Frančiškanska ulica 6

Telefon šte. 3397 — Račun poštne hranilnice šte. 10.761

Maribor, Palača banovinske hranilnice

Telefon šte. 2628

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 6

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Cenik brezplačno.

UGODNOST!

Damske galoše Din 70
Moške galoše Din 75
Damski snežni čevlji Din 100
Moški snežni čevlji Din 110

ANTON KRISPER, LJUBLJANA

MESTNI TRG 36 • STRITARJEVA ULICA 3